

پروژه «فرش آبی»

تبلور هنر شهری

مترجم: فاطمه ستوده علمباز / کارشناس ارشد طراحی شهری

fsotude@gmail.com

«فرش آبی» یک پروژه هنر شهری است که بسیار نوآورانه و مبتکرانه، فضای جمعی جدیدی را کنار «گالری هنری لاینگ» خلق می‌کند. این سایت در کناره شرقی مرکز شهر نیوکاسل واقع شده است. در سال ۱۹۹۶ شورای شهر نیوکاسل یک مسابقه ایده‌پردازی بین‌المللی در قالب طرح تجدید حیات مرکز شهر و به منظور ارتقاء کیفیت و ساماندهی خیابان جان دابسون برگزار کرد و تعدادی از هنرمندان با تجربه در زمینه هنرهای شهری به این رقابت دعوت شدند. در این مسابقه طرح مؤسسه «توماس هیترویک» طی دو مرحله ارزیابی توسط هیئت داوران رأی لازم را بدست آورد و به دلیل ایده خلاقانه طراحی، برنده شد. ایده طرح بر خلاف روال معمول طراحی مجسمه نبود، بلکه ایده‌های خلاقانه برای کل مکان بود. به علاوه مصالح اصلی پیشنهادی، مخلوطی از خرده شیشه‌های آبی در رزین سفید بود. رنگ آبی به دلیل غیر معمول و غیر متعارف بودن برای مصالح کفسازی و متفاوت بودن از مصالح متداول مانند خاک و چمن، انتخاب شد. کفسازی، طرح نامنظمی دارد که شبیه فرشی در فضا پهن شده و در هنگام برخورد با دیوارها و اشیاء، خم شده است (تصویر ۱).

تیرک‌های مانع ورود خودرو، به طرز هنرمندانه‌ای از کف سربرآورده و مصالح کفسازی را خم نموده‌اند (تصویر ۲). نیمکت‌های این فضای جمعی از تاخوردن و برگشتن نورهایی از کفسازی ایجاد شده است. در فضای خالی کنار نیمکت‌ها، لامپ‌های فلورسنت به منظور نورپردازی فضا، تعبیه شده‌است (تصویر ۳). مصالح کف به گونه‌ای انتخاب شده که این مکان، متمایز از سایر مکان‌ها و خیابان‌های همجوار باشد. در این پروژه پله‌ای گرد رابط میدان جدید به پیاده‌روی است که از شاهراه مرکزی عبور کرده و به پارکینگ بزرگ و مترو می‌رسد.

«فرش آبی»، فضای شهری طراحی شده برای مردم

روند طراحی

این پروژه توسط بخش برنامه‌ریزی و حمل و نقل شورای شهر، هدایت و راهبری می‌شود. استودیو طراحی توماس هیترویک، یک گروه محلی را مأمور بررسی و نظارت بر اجرای طرح کرد. ایده اولیه این مؤسسه، نوعی کفسازی منحنی و موج برگرفته از فرم گدازه‌های آتشفشانی بود ولی با توجه به هزینه بالای ساخت در اجرای فرم‌های بسیار متنوع و بی‌شکل گدازه‌ها، ادامه پیدا نکرد. این نوع کفسازی با فرم خاصش به فضای باقیمانده کنار خیابان معنا و چهره جدیدی بخشیده است. اجرای کفسازی نیاز به نوعی انعطاف‌پذیر داشت، به این ترتیب گروه طراح، خرده شیشه را انتخاب و از رزین به جای دوغاب سیمان استفاده کردند.

فرایند طراحی این پروژه برای شورای شهر نقطه عطفی به حساب می‌آید. در ابتدا بودجه در نظر گرفته شده برای یک کار هنری مانند مجسمه‌سازی در میدان، مناسب به نظر می‌آمد در حالی که با تصویب طرح جدید که در آن میدان معنای جدیدی به عنوان یک کل هنرمندانه به خود گرفت، اجرای طرح با کمبود بودجه مواجه شد. اقدامات آماده‌سازی سایت، در سال ۱۹۹۸ آغاز شد. در ابتدا تصمیم بر این بود که این پروژه برای جشن‌های هزاره افتتاح شود، در حالی که به علت تغییرات در طراحی، وندالیسم در طول ساخت و مشکلات فنی، بازگشایی رسمی پروژه تا ۲۰۰۲ به تعویق افتاد. طبقه‌بندی این پروژه به سادگی امکان پذیر نیست، آیا این پروژه «طراحی شهری» است یا «محوه آرای» یا «هنرمگانی»؟ توماس هیترویک، طراح اصلی فرش آبی، خود را یک هنرمند نمی‌داند و اصرار دارد که کارش باید به عنوان بخش عملکردی شهر مورد قضاوت قرار بگیرد.

ارزیابی

این پروژه به سختی به عنوان بخشی از هنر شهری پذیرفته شد، زیرا مردم به هنگام اولین برخورد با آن، انتظار دیدن کاشی‌های آبی را به عنوان کفسازی نداشتند. طرح فرش آبی طراحی انتظام‌یافته‌ای است که می‌تواند فضایی خیال‌انگیز برای حضور شهروندان در طول روز فراهم آورد. در شب نیز، هنگامی که چهره این بخش از شهر با ورود اعضای کلوپ هنری و افراد خوشگذران تغییر می‌کند، عناصری مانند نیمکت نورانی به جو شادی و جشن کمک می‌کند. در طول اجرای پروژه، تردیدهایی در مورد پایداری مصالح جدید به وجود آمده بود. بعضی از کارشناسان در خصوص اتصال میان بتن و شیشه و فرسایش آن نگران بودند. هنگامی که ایده اولیه پروژه مورد بحث قرار گرفت، بودجه سه هزار یورو ارزیابی شد. این بودجه مناسب طرح بدیع توماس هیترویک نبود، در نتیجه از بودجه «مؤسسه هنری» و بودجه «توسعه منطقه‌ای اروپا» نیز کمک گرفته شد. بودجه نهایی برای ساخت این فضای شهری به کمک جذب سرمایه‌گذاری از طریق نیروهای فرهنگی صورت گرفت. این موضوع قابل بحث و بررسی است که شهر نیوکاسل تنها به یک فضای شهری طراحی شده احتیاج ندارد، بلکه به مجموعه‌ای از چنین فضاهایی نیازمند است.

پی‌نوشت

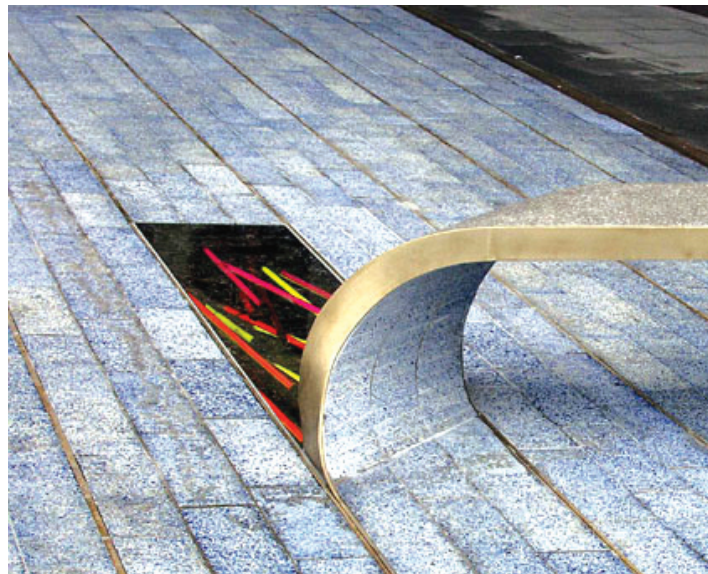
- 1 Laing Art Gallery
- 2 John Dobson
- 3 Thomas Heatherwick
- 4 Urban Design
- 5 Landscape
- 6 Public Art
- 7 Imageable
- 8 Arts Lottery
- 9 European Regional Development

۲: رفتار منعطف کفسازی در برخورد با تیرک‌های مانع ورود خودرو

مشخصات پروژه

- موقعیت: نیوکاسل، آبن تاین
- تکمیل: سال ۲۰۰۲
- کارفرما: شهرداری نیوکاسل
- تیم طراحی: معمار/طراح: توماس هیترویک
- مسئول برنامه‌ریزی: شهرداری نیوکاسل
- تأمین بودجه: مؤسسه هنری و بودجه توسعه منطقه‌ای اروپا
- ارزش قرارداد: ۱,۴ میلیون پوند

۳: برآمدن میلمان شهری از دل کفسازی